

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

pro zájmové vzdělávání ŠD

I. Identifikační údaje školy

Název: Základní škola Brno, Palackého třída, příspěvková organizace

Adresa: Palackého tř. 343/68, Brno 612 00

IČO: 64327981

Ředitelka školy: Mgr. Lenka Herzová

Telefon: 517 330 517

Kapacita: 42 účastníků zájmového vzdělávání

E-mail: info@zspalackeho.cz

Datová schránka ID: piktux3

Web: www.zspalackeho.cz

Školní družina umožňuje odpočinkové a rekreační činnosti, zájmové činnosti a přípravu na vyučování. Zájmové vzdělávání ve školní družině naplňuje svými specifickými prostředky obecné cíle vzdělávání dané školským zákonem – rozvoj účastníka zájmového vzdělávání, jeho učení a poznávání, osvojování základů společenských hodnot, schopnosti vlastního projevu jako samostatné osobnosti, působící na své okolí. Cílem je připravit jedince pro život ve stávající společnosti a prostřednictvím volnočasových aktivit ho vybavit žádoucími vědomostmi, dovednostmi a postoji.

II. Charakteristika ŠD

Školní družina je spolu s rodinou a školou významným činitelem v oblasti výchovy a vzdělávání účastníků zájmového vzdělávání. Činností školní družiny jsou naplňovány příslušné vzdělávací cíle (kapitola III), rozvíjeny klíčové kompetence (kapitola VI). Školní družina zajišťuje smysluplné trávení volného času účastníků zájmového vzdělávání a rozvíjí jejich nadání. Důležitou roli hraje také v prevenci sociálně patologických jevů. Školní družina na ZŠ Brno, Palackého tř. 68, poskytuje zájmové vzdělávání žákům základní školy, při které je zřízena. Škola se specializuje na vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami – žáků se závažnými specifickými vývojovými poruchami chování (ADHD), žáků s autismem a lehkým mentálním postižením. Školní družinu (dále jen ŠD) navštěvují přednostně žáci prvního stupně, k pravidelné docházce však mohou být v odůvodněných případech a se souhlasem ředitelky školy přijati i žáci druhého stupně.

Školní družinu tvoří tři oddělení, přičemž každé oddělení může navštěvovat maximálně 14 účastníků zájmového vzdělávání (dále jen účastníci). Zájmové vzdělávání v každém oddělení zajišťuje vychovatelka, která má k dispozici asistenta pedagoga. Ve všech třech odděleních se potkávají účastníci různého věku, různých ročníků. Také prostředí, ze kterého účastníci pochází, je velice různorodé. Tato specifická skladba se odráží nejen na celkovém prostředí a atmosféře v ŠD, ale i na náplni činností ve školní družině.

V době realizace zájmového vzdělávání mají žáci možnost zapojit se do několika zájmových kroužků organizovaných školou, které probíhají od října do května daného školního roku a jsou vedeny pedagogickými pracovníky. Náplň kroužků vychází ze zájmů účastníků. Počet účastníků v kroužku může být doplněn žáky, kteří nejsou přihlášení do ŠD. Školní družina vykonává činnost ve dnech školního vyučování a školních prázdninách. Po projednání se zákonnými zástupci žáků a se souhlasem zřizovatele může ředitel školy v době školních prázdnin činnost školní družiny přerušit.

III. Cíle zájmového vzdělávání ve ŠD

Cílem zájmového vzdělávání ve ŠD je především maximální rozvoj osobnosti účastníka zájmového vzdělávání.

Jedná se zejména o

- předcházení vzniku či dalšímu rozvoji sociálně patologických jevů,
- vytváření pozitivních hodnotových orientací, postojů a motivů jednání,
- vytváření úcty ke kulturním hodnotám, vědomí národní a státní příslušnosti,
- utváření respektu k jiné etnické a kulturní skupině a tolerance k osobním zvláštnostem druhých,
- získávání všeobecných i odborných znalostí,
- získávání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně,
- dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví a výchova ke zdravému životnímu stylu,
- výchovu ke smysluplnému využití volného času, rozvoj kreativity a fantazie.

IV. Materiální, personální a ekonomické podmínky

Školní družina na ZŠ Brno, Palackého tř. 68, se skládá ze tří samostatných oddělení. Každé oddělení čítá max. 14 účastníků. Jak už bylo zmíněno výše, také věkové zastoupení je různorodé. Každé oddělení má k dispozici vlastní účelově vybavenou místnost. Zároveň často

využívá také dalších prostor školy – školní zahradu, školní hřiště, knihovnu s klubovnou, počítačovou učebnu, hernu stolního tenisu, tělocvičnu nebo cvičnou kuchyňku. Pedagogické působení ve školní družině zajišťují kvalifikovaní vychovatelé společně s asistenty pedagoga. Odborné vzdělání si pedagogičtí pracovníci prohlubují v akreditovaných vzdělávacích kurzech studiem nových publikací, odborných článků a samostudiem, kde čerpají nové náměty pro činnost s účastníky v ŠD. Vychovatelky vedou potřebnou pedagogickou dokumentaci ŠD. Provoz i platy pracovníků školní družiny jsou hrazeny z rozpočtu školy.

Výše úplaty za zájmové vzdělávání je stanovena ve vnitřním předpisu organizace s názvem „Směrnice ke stanovení úplaty za zájmové vzdělávání ve školní družině“. O výši úplaty jsou zákonní zástupci pedagogickými pracovníky ŠD s předstihem informováni a dokument je rovněž zveřejněn na webových stránkách školy.

V. Podmínky přijímání uchazečů, docházky a ukončení docházky do ŠD (podrobně viz Vnitřní řád ŠD)

- ŠD navštěvují přednostně žáci 1. až 5. ročníku
- Uchazeči jsou přijímáni na základě řádně vyplněného zápisního lístku
- Součástí zápisního lístku do ŠD je písemné sdělení o rozsahu docházky a způsobu odchodu účastníka z družiny
- Povinností zák. zástupce je pravidelné hrazení úplaty za provoz ŠD – může být snížena nebo prominuta (viz Žádost o zproštění od úplaty za provoz ŠD)
- Podmínky docházky do ŠD stanoví Vnitřní řád ŠD
- Ukončit docházku do ŠD ze strany zák. zástupce lze po dohodě s vychovatelkou a řádným vyplněním písemné žádosti „Odhlášky ze ŠD“ dle pokynů vychovatelky.
- Při nedodržování Vnitřního řádu ŠD lze účastníka ze ŠD vyloučit, o vyloučení rozhoduje ředitelka školy
- Při vyšším zájmu žáků o přihlášení do ŠD, než je její kapacita, je postup následující:
 - a) Přednost mají žáci 1. stupně s pravidelnou docházkou od nejnižších ročníků po vyšší.
 - b) O přijetí žáka rozhoduje na základě řádně vyplněného a v předem stanoveném termínu odevzdaného zápisního lístku do ŠD ředitelka školy.

- c) V případě, že bude počet přihlášených žáků po uplatnění výše zmíněných kritérií přesahovat kapacitní možnosti školy, bude přistoupeno k transparentnímu losování za přítomnosti zástupce školské rady, vedoucí vychovatelky ŠD a ředitelky školy.

VI. Obsah a formy činnosti ŠD

- zájmové vzdělávání je uskutečňováno formou zájmových, odpočinkových a rekreačních činností, případně také přípravou na vyučování
- zájmové vzdělávání poskytuje podporu citlivých vztahů k lidem, k ochraně přírody, svého zdraví, otevřené komunikaci, schopnosti spolupráce a respektu k druhým lidem
- dále zájmové vzdělávání poskytuje příjemné a přátelské klima, atmosféru tolerance a ohleduplnosti, jasný režim a pravidla, rozvoj tvořivosti a estetického vnímání
- v rámci zájmového vzdělávání jsou respektovány individuální dovednosti a schopnosti účastníků, jejich mentální úroveň a individuální potřeby
- spojení účastníků různých věkových skupin podporuje předávání zkušeností a dovedností mezi účastníky
- v rámci zájmového vzdělávání účastníci získají základy k osvojování klíčových kompetencí, schopnost organizace a smysluplné náplně volného času, schopnost rozhodování, hodnocení a sebehodnocení

Pravidelná činnost – je dána týdenní skladbou. V rámci zájmového vzdělávání na škole fungují zájmové kroužky, které mohou účastníci navštěvovat.

Příležitostné akce – nejsou zahrnuty v týdenní skladbě, jsou to např. vycházky do okolí školy, návštěvy prolézaček v nedalekém parku, vycházky do přírody, návštěvy výstav a knihovny, akce ŠD (např. Halloween nebo karneval).

Odpočinkové činnosti – mají odstranit únavu, zařazují se nejčastěji po obědě a dále dle potřeby kdykoliv během dne. Jde o odpočinkové hry a klidné zájmové činnosti, relaxační techniky, poslechové činnosti apod.

Rekreační činnosti – slouží k regeneraci sil, převažuje v nich odpočinek aktivní s náročnějšími pohybovými prvky.

Zájmové činnosti – rozvíjejí osobnost účastníka, umožňují účastníkům seberealizaci i kompenzaci možných školních neúspěchů i další rozvoj pohybových dovedností a poznání. Jde o řízenou kolektivní nebo individuální činnost, organizovanou nebo spontánní aktivitu.

Činnost může být také organizována pro vybrané účastníky z různých oddělení v zájmovém útvaru, který vede pedagogický pracovník školy.

Příprava na vyučování – zahrnuje okruh činností souvisejících s plněním školních povinností, není to však povinná činnost ŠD. Může jít o vypracovávání domácích úkolů (pouze se souhlasem rodičů) nebo zábavné procvičování učiva formou didaktických her, ověřování a upevňování školních poznatků v praxi při vycházkách a dalších činnostech; získávání dalších doplňujících poznatků při průběžné činnosti ŠD (např. poslechové činnosti, práce s knihou a časopisy).

Obsah vzdělávání v ŠD

Obsah vzdělávání vychází ze vzdělávacích oblastí, které jsou definovány v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání:

1. Člověk a jeho svět
2. Člověk a společnost
3. Člověk a příroda
4. Umění a kultura
5. Člověk a zdraví
6. Člověk a svět práce
7. Jazyk a jazyková komunikace
8. Matematika a její aplikace
9. Informační a komunikační technologie

Vychovatelky jednotlivých oddělení vytváří pro svá oddělení roční plány činností, které vychází z uvedených vzdělávacích oblastí, přičemž respektují rozdílnost a náročnost práce podle jednotlivých ročníků, ale také podle individuálních schopností, dovedností a potřeb účastníků. Vzhledem ke specifickému složení ŠD se vychovatelka mnohdy musí potýkat s nenadálými situacemi a také musí respektovat zvýšenou unavitelnost účastníků, z tohoto důvodu může během roku dojít k operativním změnám v činnosti ŠD.

1. Člověk a jeho svět

- Místo kde žijeme: poznávání nejbližšího okolí školy, organizace školy, družiny, bezpečnost na cestě do školy, moje bydliště.

2. Člověk a společnost

- Lidé kolem nás: osvojování zásad vhodného společenského chování, tolerance, empatie, vzájemná úcta, prevence šikany a základy etikety.

- Lidé a čas: budování správného režimu dne, vytváření pravidelných návyků, správné a účelné využívání volného času.

3. Člověk a příroda – vycházky a pohyb v přírodě, pozorování změn v přírodě, využití encyklopedií a následné výtvarné zpracování, výchova k ochraně přírody.

4. Umění a kultura – rozvoj výtvarné, pracovní a dramatické činnosti v průběhu docházky do školní družiny podle schopností, dovedností a individuálních potřeb účastníků. Vnímání kultury stolování, oblékání, umění vyjádřit se slovem, gestem a mimikou. Rozvoj rytmu, tempa, dynamiky, melodie a hudebnosti pomocí hudebně pohybových činností.

5. Člověk a zdraví – poznávání sebe sama, péče o zdraví, zdravotní prevence, osobní hygiena a čistota, poučení o úrazech a jejich předcházení, pohybové hry v místnosti, na školní zahradě a v tělocvičně, relaxační cvičení.

6. Člověk a svět práce – rozvoj pracovních návyků, dodržování pracovní kázně, spolupráce, tvořivost a vytrvalost, rozvoj hrubé motoriky a rozvoj jemné motoriky prací s drobným materiálem (modelína, přírodniny, textil, karton, látky, dráty, krabičky atd.)

7. Jazyk a jazyková komunikace – rozvíjení správné věcné i formální stránky projevů.

8. Matematika a její aplikace – využití při běžných činnostech.

9. Informační a komunikační technologie – zdokonalování se v práci s PC a orientace na internetu. Bezpečnost v kyberprostoru.

Klíčové kompetence

Klíčovými kompetencemi se rozumí soubor znalostí, schopností a dovedností, získaných a prohlubovaných prostřednictvím pedagogického působení ve ŠD. Cílem zájmového vzdělávání, z pozice jeho účastníka, není jen osvojení poznatků a dovedností k naplnění volného času, ale i vytváření způsobilostí potřebných pro život nebo pro výkon povolání. Ve školní družině budou rozvíjeny a posilovány klíčové kompetence strategiemi, které s individuálně volenou mírou podpory a dopomoci, žákovi umožní učit se:

Kompetence k učení (1)

- orientovat se v textech různého zaměření (dětské knihy, další knihy a časopisy)
- objevovat nové poznatky z různých zdrojů a současně v nich ověřovat správnost řešení

- dávat získané informace do souvislostí
- rozvíjet paměť i logické myšlení s ohledem na mentální úroveň účastníka, dokončení započaté práce
- klást otázky a hledat na ně odpovědi
- zkušenosti uplatňovat v praktických situacích
- využívat poznatky z her
- kriticky zhodnotit své výkony

Kompetence k řešení problémů (2)

- hledat různé varianty řešení problémů a vybírat mezi nimi
- rozlišovat správná a špatná řešení problémů a situací
- přijímat odpovědnost za výsledek řešení problémů
- řešit problémy při hrách
- vyrovnávat se s nedostatky a neúspěchy
- nenechat se odradit případným neúspěchem
- započaté činnosti dokončovat, v případě obtíží se je snažit překonat sám nebo vyhledat pomoc

Kompetence komunikativní (3)

- vyslovit vlastní názor, myšlenku
- naslouchat druhým a respektovat jejich názory
- komunikovat bez ostychu s vrstevníky i dospělými
- vyjadřovat své pocity verbálními i neverbálními prostředky
- komunikovat při hrách a ve skupině
- zapojovat se do diskuse a řešit konflikty

Kompetence sociální a interpersonální (4)

- rozlišovat sociálně patologické jevy (drogy, alkohol, kouření, vandalismus, násilné chování) a učit se jim bránit
- rozpoznávat vhodné a nevhodné chování
- spolupracovat ve skupině a podílet se na její příjemné atmosféře
- přijímat jednoduchou roli ve skupině (časoměřič, mluvčí, člen skupiny...)
- respektovat dohodnutá pravidla při práci ve skupině se dělit o pomůcky a materiál

- oceňovat ostatní účastníky ve skupině za dobrou práci

Kompetence občanská (5)

- uvědomovat si svá práva i práva ostatních
- vnímat krásy přírody a cíleně o ni pečovat
- vážit si kulturního dědictví
- odhadovat rizika svého jednání
- v krizové situaci a v situaci, ohrožující zdraví a život, postupovat podle pokynů kompetentních osob
- organizovat, plánovat, řídit a hodnotit svoji činnost i činnost druhých
- respektovat řád ŠD
- aktivně se zapojovat do aktivit prospěšných i pro ostatní

Kompetence trávení volného času (6)

- vybírat zájmové činnosti dle vlastních dispozic
- rozvíjet své zájmy v organizovaných skupinách i individuálních činnostech
- odmítat nevhodné nabídky pro trávení volného času
- znát zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při aktivitách ve volném čase
- po celou dobu práce udržovat své pracovní místo v pořádku
- znát zásady zdravého životního stylu a zásady relaxace
- posilovat tělesnou zdatnost
- dodržovat osobní hygienu, pitný režim
- orientovat se v možnostech smysluplného trávení volného času

VII. Časový plán, plán evaluace činnosti školní družiny

Činnost ŠD probíhá od září do června dle režimu školní družiny. S programem je však možné průběžně pracovat a na základě evaluace jej doplňovat a obměňovat.

Metody a formy evaluace:

- pozorování (stav, kvalita a výsledky pedagogického působení) - průběžně
- rozhovory (vzájemně vychovatelky ve ŠD, s učiteli a asistenty, s žáky, rodiči, vedením školy) - průběžně
- rozbory dokumentace (vychovatelky, vedení školy) - 2x za rok

- pozorování, hospitace, kontroly (vedení školy) - dle plánu hospitací a kontrol

Kritéria evaluace:

- podmínky činnosti – dostatek vybavení, metodických materiálů, uspořádání prostoru
- organizace činnosti – motivace, dodržování specifčnosti práce školní družiny, individuální přístup k účastníkům, respektování jejich zvláštností a mentální úrovně, využití času vyhrazeného pro jednotlivé činnosti, zajištění bezpečnosti, funkčnosti hodnocení
- činnost pedagogických pracovníků – jednání s účastníky, způsob komunikace, navozování přátelské pracovní atmosféry, vyžadování a dodržování pravidel, režimu, zvládnutí režimu, pestrost zvolených činností
- personální zabezpečení – kvalifikovanost pedagogických pracovníků, sebevzdělávání, zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, spolupráce s rodiči

VIII. Podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví

Prostředí ŠD vytváří vhodné podmínky pro dodržování správné hygieny, fyzické ochrany účastníků a sociální i emocionální bezpečnosti:

- vhodná struktura režimu účastníků s dostatkem relaxace a aktivního pohybu
- vhodný stravovací a pitný režim
- ochrana před úrazy
- vybavení ŠD vhodné z hlediska bezpečnosti
- dostupnost prostředků první pomoci
- prevence sociálně patologických jevů (drogy, alkohol, kouření, rasismus, virtuální drogy, krádeže, vandalismus)
- ochrana účastníků před násilím, šikanou a posměchem
- snaha o klidné prostředí a příznivé sociální klima – úcta, tolerance, empatie, spolupráce a pomoc druhým
- respekt k individualitě účastníka a jeho osobním problémům
- zavedený pravidelný režim – přináší dětem se SVP pocit bezpečí

Podmínky BOZ v ŠD vycházejí z ŠVP školy, zabývá se jimi také Vnitřní řád ŠD a Řád ŠD.

Zákonní zástupci i účastníci mají povinnost prokazatelně se seznámit s Vnitřním řádem ŠD a Řádem ŠD a respektovat ho.

Všichni účastníci jsou povinni dbát o svou bezpečnost a své zdraví a také o bezpečnost a zdraví ostatních. Vykonávají pouze činnosti, které odpovídají jejich schopnostem a zdravotní způsobilosti.

Literatura:

1. HEŘMANOVÁ, Jana a Milan MACEK. *Metodika pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. V Praze: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Odbor pro mládež, 2009. ISBN isbn978-80-86784-77-9.
2. Školní vzdělávací program základního vzdělávání „Šance pro každého“, č. j. 27/2007 (aktualizované vydání k 1. 9. 2023)

ŠVP ŠD aktualizoval kolektiv pedagogických pracovníků ŠD ZŠ Palackého tř. 343/68, Brno
Tato verze nahrazuje ŠVP ŠD ze dne 01.09.2021.

Schválila: Mgr. Lenka Herzová, ředitelka školy

Projednáno a schváleno pedagogickou radou dne: 17. 6. 2024

Projednáno a schváleno školskou radou dne: 20. 6. 2024

Nabývá účinnosti dne 01.09.2024